

اطلاعات

مقلده:

اساساً هدف اکثر شاعران و به طور کلی عموم استفاده کنندگان از آیات قرآن، احادیث و روایات معتبر تأیید نظریات و اثبات عبارات و اعتبار بخشیدن و ارزش نهادن برای کلام و اشعار خود است و با عنایت به علوم مشتمل و مرتبط با ادبیات و آگاهی از طیفهٔ پهنای علوم به دو بخش نقلی و عقلی استنباط می گردد که در میان شاخه‌های علوم نقلی و مرتبط با اخلاق و عرفان، قرآن کریم و احادیث متون از ائمه هدی است.

نگاهی اجمالی به شخصیت سنایی غزنوی نشان می دهد که حدیقه‌الحقیقه سنایی، آخرین اثر سنایی و در عین حال شاهکار ادبیات عرفانی اخلاقی ایران است که مولانا آن را بسیار پسندیده و موضوعات مهم آن را درآن منثوی آورده است که در ابواب ده گانه توحید، قرآن، نعت، عقل، فضیلت علم، نفس کلی، انسان و .... راه سعادت تقسیم شده است و در هر باب افکار و با تعدادی حکایت بسط و توضیح داده شده است که در آن می گوئشد مخاطبان را در قالب و اشعار و بیان حکایات منظوم به فضایل و برتری‌های اخلاقی دعوت و از ردایل و ناپسندی‌های اخلاقی برحذر دارد و این رسالت، با هدف بعثت پیامبران و برانگیختگی و انتخااب امامان معصوم هم خوانای دارد، به دیگر عبارت هدف از برانگیختگی پیامبر اعظم و ائمه هدی علیهم و‌السلام از یک سو و اشعار اخلاقی – عرفانی – از دیگر سو ارائه و نمایاندن پندها و نصیحت‌های اخلاقی و مذهبی و اجتماعی و عرفانی است.

پیدایش بسیاری از علوم همانند تفسیر- ترجمه- تأویل و حتی کلام، فقه- حدیث گردید و شاعران بزرگی کوشیدند برای بازنمایی و زیبایی‌های هنری و جلوه‌های اعجازی قرآن و احادیث معصومین و بسط معارف و بازگشودن بطون تو در تو و مبانی فشرده آن، آیات و احادیث را در شعر خویش بگنجانند. این تأثیر پذیری شاعران از قرآن و احادیث به گونه‌های مختلف ادبی، باعث پیدایش و رویش و زایش آرایه‌های ادبی هم چون تلمیح- تشنیں- اشاره- اقتباس- تأویل- تفسیر- ترجمه و تحلیل گردیدو هرچند که در شعر رودکی، پدر شعر فارسی هم می‌توان تأثیر پذیری از قرآن و گاهی احادیث را مشاهده نمود، اما این قیاس در مقایسه با شاعران قرون پنجم و ششم بسیار اندک و کم‌رنگ است. اما تأملی در اشعار و حدیقهٔ سنایی نشان خواهد داد که موضوع اخلاق و عرفان از مضامین برجسته‌ای است که در قالب الفاظ و درری ناب و در راستای ترویج و اشاعه و تهییج مخاطبان به خوبی‌ها و باز داشت از بدی‌ها بسیار برجسته است. که در این مقاله تلاش بر آن است که به پاره‌ای از مطابقت‌های اشعار سنایی با قرآن کریم و نهج البلاغه حضرت امیرالمومنین اشاره کرد.

تجلی قرآن ونهج البلاغه در اشعار سنایی

حکیم سنایی غزنوی، نخستین شاعر عارف در تاریخ ادبیات گران سنگ فارسی است که با ظهور در نیمه دوم قرن پنجم هجری و درخشش خویش در نیمه اول قرن ششم مسیر و روند شعر فارسی را دگرگون ساخت و گونه گسترده آموزه‌های اخلاقی و عرفانی و دینی را وارد شعر فارسی نمود. هم او که منثوی سربای عرفانی را بنا نهاد و به غزل عشاقانه فارسی حال و هوای عرفانی بخشید و مهمترین ویژگی شعرش، توانام سازی شعر با معانی و مفاهیم و الفاظ قرآنی- روایی و اخلاقی است که به گونه گسترده و در قالب گوناگون از تأثیرات قرآنی بهره گرفته است.

سنایی تلاش نموده است تا با استفاده از قرآن و روایات، ضمن آنکه عرفان خود را با شریعت جمع کند(و مسائل عرفانی را با کمک گیری از روش گی‌های وحی و حدیث امام علی(ع) ...، تبیین نماید، طیف وسیعی از مخاطبان را با پیام وحی و تفاسیری آیات و روایات که همان اخلاق انسانی و اسلامی و اجتماعی است، آشنا سازد و آنها را به معنویات و مقدسات رهنمون سازد و به طور قطع می توان ادعا نمود که پرمایه ترین جلوه‌های اخلاقی و عرفانی را برای اولین بار در شعر او و به ویژه قصاید و منثوی حدیقه الحقیقه مشاهده می نمایم که به گونه‌های زیر نمایان است:

۱- جلب توجه به احکام شرعی:

پس چو آدم تو برتن و دل و جان

که عبارت مذکور مجاز و اقتباسی از آیه:﴿حُرِّمْتُ عَلَيْكُمُ امْهَاتِكُمْ وَ بَنَاتُكُم وَ اُخْوَانُكُم وَ عَمَاتُكُم وَ خَالَاتُكُم وَ بَنَاتُ الْاُخْ وَ بَنَاتُ الْاُخْتِ وَ امْهَاتُ تَكُمِ الْاُخْتِ اَرْضَعْتَكُم وَ اُخْوَانُكُم مِنَ الرِّضَاعَةِ وَ ..... اِنَّ اللهَ کانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾.

— حرام شد بر شما ازدواج با ما درهای تان و دختر و خواهر و عمه و خاله و دختران برادر و دختران خواهر و مادر رضاعی و خواهران رضاعی و مادران زن و .... است.

و یا بیت:

بامداد آن ده که از درگاه حرمْنا

شعله اندر صدر آمنّا و صدْقنا زند که اقتباسی به آیه: «... عَلَيَ الدِّينِها تو احرامنا كل ذی ظُفْرَهن البقر والغنم حرمْنا عليهم شَحْرَهمْما الا ما حَمَلَتْ ظُهورُهما والحوایا او ما احتلط بعظم ذلک جزینا بهم و بیهمم و بالصادقون».

— و بر پیودیان هر حیوان ناخن دار را حرام کردیم و از گاو و گوسفند پیه و چربی شان را برآنان تحریم نمودیم، مگر چربی‌هایی که بر پشت آنها قرار دارد و یا در دو طرف پهلوها، و آنها‌که با استخوان آمیخته است، این را به خاطر ستمی که می کردند به آنها کيفر دادیم و ما راست می گوئیم.

۲- الهام از یک آیه و بنیاد کلام بر آن:

در فرایند اشاره به موضوعی اخلاقی، سنایی گاهی از آیه و یا حدیثی در سخن خود بهره می گیرد و سروده خود را بر آن نکته الهامی بنیاد می نهاد که مخاطب را بر آن در پیوند می بیند که به گونه ای که این پیوند گاه نزدیک و آشکار و گاه دور و پنهان است؛به سان بیت:

نیست شو تا هم او دهد به صواب

لَمِنَ الْمَلِكِ را سَؤال و جِواب بیت مذکور اشاره ای است به آیه: «یوم هم بارزون لا یخفی علی الله منهم شیء» لمن الملك الیوم الله الواحد القهار

روزی که همه آنان آشکار می شوند و چیزی از آنها بر خدا پنهان نخواهد ماند و گفته می شودحکومت امروز ابرو ز کیست؟ برای خداوند یکایک قهار.

و یا بیت:

بندگی کن همیشه ایشان را
مسله از دست در پریشان را
گروشان بعد امر بیروستند
این دو گوهر سزای آن هستند
پدر و مادری که ناز آرند
حکما بعد و نفس را دارند.
الهام گرفته از آیه قرآنی:﴿ قَضَى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا لِاِلٰهَۃٍ وَّ لَا لِلْبَـٰلِغِیۡنَ اِحْسَانًا اِنَّمَا یَتَلَبَّسُ عَنَدَکَ الْجَبَرُ اَحَدُھُمَا اَلَّا یَکُلَھُمَا فَاَلَا تَعْلَمُ ھُمَا وَقُلْ لَّھُمَا قَوْلًا کَرِیْمًا

و پروردگارت فرمان داده جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید. هرگاه یکی از آنها یا هر دو به سن پیری رسیدند کم ترین اهانتی به آنها روا مدارید و بر آنها قهر نزنید و گفتار لطیف و سنجیده و بزرگووارانه به آنها بگویید. قرآن کریم است.

از دیگر موضوعات اخلاقی در حدیقه الحقیقه سنایی و قرآن کریم، حرام بودن پیدت، شوم ریاحوری است.

وقت را آخرش اگر چرب است
مسله از دست در پریشان را
گوشان بعد امر بیروستند
این دو گوهر سزای آن هستند
پدر و مادری که ناز آرند
حکما بعد و نفس را دارند.
الهام گرفته از آیه قرآنی:﴿ قَضَى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا لِاِلٰهَۃٍ وَّ لَا لِلْبَـٰلِغِیۡنَ اِحْسَانًا اِنَّمَا یَتَلَبَّسُ عَنَدَکَ الْجَبَرُ اَحَدُھُمَا اَلَّا یَکُلَھُمَا فَاَلَا تَعْلَمُ ھُمَا وَقُلْ لَّھُمَا قَوْلًا کَرِیْمًا

و پروردگارت فرمان داده جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید. هرگاه یکی از آنها یا هر دو به سن پیری رسیدند کم ترین اهانتی به آنها روا مدارید و بر آنها قهر نزنید و گفتار لطیف و سنجیده و بزرگووارانه به آنها بگویید. قرآن کریم است.
از دیگر موضوعات اخلاقی در حدیقه الحقیقه سنایی و قرآن کریم، حرام بودن پیدت، شوم ریاحوری است.

وقت را آخرش اگر چرب است
مسله از دست در پریشان را
گوشان بعد امر بیروستند
این دو گوهر سزای آن هستند
پدر و مادری که ناز آرند
حکما بعد و نفس را دارند.
الهام گرفته از آیه قرآنی:﴿ قَضَى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا لِاِلٰهَۃٍ وَّ لَا لِلْبَـٰلِغِیۡنَ اِحْسَانًا اِنَّمَا یَتَلَبَّسُ عَنَدَکَ الْجَبَرُ اَحَدُھُمَا اَلَّا یَکُلَھُمَا فَاَلَا تَعْلَمُ ھُمَا وَقُلْ لَّھُمَا قَوْلًا کَرِیْمًا

و پروردگارت فرمان داده جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید. هرگاه یکی از آنها یا هر دو به سن پیری رسیدند کم ترین اهانتی به آنها روا مدارید و بر آنها قهر نزنید و گفتار لطیف و سنجیده و بزرگووارانه به آنها بگویید. قرآن کریم است.

از دیگر موضوعات اخلاقی در حدیقه الحقیقه سنایی و قرآن کریم، حرام بودن پیدت، شوم ریاحوری است.

وقت را آخرش اگر چرب است
مسله از دست در پریشان را
گوشان بعد امر بیروستند
این دو گوهر سزای آن هستند
پدر و مادری که ناز آرند
حکما بعد و نفس را دارند.
الهام گرفته از آیه قرآنی:﴿ قَضَى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوا لِاِلٰهَۃٍ وَّ لَا لِلْبَـٰلِغِیۡنَ اِحْسَانًا اِنَّمَا یَتَلَبَّسُ عَنَدَکَ الْجَبَرُ اَحَدُھُمَا اَلَّا یَکُلَھُمَا فَاَلَا تَعْلَمُ ھُمَا وَقُلْ لَّھُمَا قَوْلًا کَرِیْمًا

و پروردگارت فرمان داده جز او را نپرستید و به پدر و مادر نیکی کنید. هرگاه یکی از آنها یا هر دو به سن پیری رسیدند کم ترین اهانتی به آنها روا مدارید و بر آنها قهر نزنید و گفتار لطیف و سنجیده و بزرگووارانه به آنها بگویید. قرآن کریم است.

برخی از مردم که گفتار و سخنان لغو و باطل را به هر وسیله تهیه می کنند تا خلق را به جهالت از راه خدا گمراه سازند و قرآن را به تمسخر می گیرند؛ این مردم فاسد به عذاب و خورای و ذلت گرفتار خواهند شد.

۳- بهره گیری از آیات الهی:

گاهی سنایی برای بیان عرفان اسلامی و رویکرد اخلاقی از آیه و یا حدیثی به صراحت استفاده می کند. مثلاً در بیت

هرکه از خود رست و عریان گشت آن کس را بد فضل
حلّه‌ها پوشی طساروش ذلک الفوز الکبیر
(دیوان سنایی ۱۳۲-۳۹۱)

عبارت قرآنی به شکل تشبیه و با هدف تشویق و برانگیختگی است که اشاره دارد به آیه:﴿اَلَّذِیۡنَ اٰمَنُوْا وَ عَمِلُوا الصَّالٰحٰتِ لَهُمْ جَزَآءٌ ثَجَرِیۡ مِنْ تَحْتِهَاۤ اَلْاَنْهَارُ ذٰلِکَ الْفَوْزُ الْکَبِیْرُ﴾

برای کسانی که ایمان آوردند و اعمال شایسته انجام دادند، پاداشی از بهشت است که نهروا زیر درختان آن جاری است و این نجات و پیروزی بزرگی است. و یا در بیت:

عزیم مسا ذاع البصر گویِ ترا شد رهنمای
حاجب لا بینگی را دعوت تحسین مکن

وام گیری است از عبارت قرآنی و اقتباس یافته از آیه: «مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰی»

دیدہ اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

۴- تقاضا برای ترک دنیا و آخرت گرای:

سنایی در بسیاری از اشعار خویش از مخاطبان می خواهد که با توجه به تعلقات و تعنّیات دنیوی دست بردارد و به فکر آخرت، قیامت و ... باشد. زیرا انسان اعمال و رفتار خویش را بدون کم و کاست در قیامت مشاهده

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

۴- تقاضا برای ترک دنیا و آخرت گرای:

سنایی در بسیاری از اشعار خویش از مخاطبان می خواهد که با توجه به تعلقات و تعنّیات دنیوی دست بردارد و به فکر آخرت، قیامت و ... باشد. زیرا انسان اعمال و رفتار خویش را بدون کم و کاست در قیامت مشاهده

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

دیده اش را به جایی دیگری میل نکرد و از حد تجاوز نکرد.

وادی ادبیات

به پاره ای از موضوعات مضمونی و مفهومی و کلامی اشعار سنایی با احادیث نهج البلاغه اشاره می گردد.

* عجز از شناخت و توصیف خداوند:

سست جولان ز عَزّ داشت و هم تنگ میدان ز کنه وصفش فهم
و الحمدلله السّدی لایعین مدحتہ القائلون ...
الذّی لیس لصفته حدّ
مجلدو:«خطبه ۱ نهج البلاغه» حمد و سپاس خداوندی را که ستایش گران از منح او عاجزند ...
خدایی که صفات کمال او مرز معنی ندارد.

* بی همتایی خداوند:

برتری مر خدای را سزااست
لا اله الاّ الله وحده لا شریک له!«خطبه ۲ نهج البلاغه» نیست خدایی مگر او که شریک و همتایی ندارد.

* تسلیم‌خواسته خداوند:

دادن آن کس که خورده دان باشد
کأنّجه او کرد، خیرت آن باشد
«المؤمن ... فما عبدالله خیر له!«خطبه ۲۳ نهج البلاغه» مؤمن ... به آنچه در نزد خداوند است، راضی است و برای او خیر است.

* صبر و پربرداری:

یار دل به صبر نهنداند
ظفر و صبر هر دو هم زافند
واوستشعرو الصّبر فانه ادعی الی النصر!«خطبه ۲۶ نهج البلاغه»پایداری و استقامت را پیشه خود سازید که این خصلت مایه پیروزی شمامت.

* غفلت انسان از آخرت:

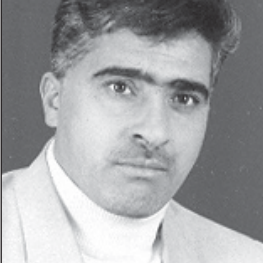
موج و گرداب‌ها بدین زشتی

«تو چنین خسروش پخته‌ده در کشتی»
و ندیدم کسی چون فراریان آتش که در خواب غفلت فرورفته باشند.

* نکوش دباطلبی:

چه کنی جنت و نعيم ابد

کرده عقیق ز بهر دنیا در

نهج البلاغه»، ستایش خدایی را سزاوار است که توصیفات از دستیابی به حقیقت ذات وی درمآیداند.

(۲۲) شگفتی‌های آفرینش (خفاش):

نسور خورشید در جیهان فشاش است

آفت از ضعیف چشم خفاش است
یا مَوْ یَ لَآئِفَافِ ضَمْنَهٗ وَ عَجَایِبِ خَلْقَهٗ
ما اَرَاْنَا مِنْ عَوَایِمِ الحِکْمَۃِ فی هَذِهِ الْخَفَایِشِ!«خطبه ۱۵۵ نهج البلاغه» از لطایف صنعت و شگفتی‌های آفرینش الهی آن است که پیچیدگی‌های حکمت خود را در آفرینش خفاشان به ما نشان داده است.

* عجز مقبول از درک خداوند:

نیست از راه عقل و وهم و حواس

جز خدایای هیچکس خدای شناس
«قداعجز الایّهامُ انْ تدرکَ و لا الایسنه انْ تصفه!»«خطبه ۱۶۵ نهج البلاغه»همانا وهم و گمان از درک خداوند و زبان‌ها از توصیف وی عاجزند.

* ضرورت تلاش در زندگی:

جهد بسر توست و خیر خدا توفیق

ز آن که توفیق، جهد راست رفیق
«لا عَسیَّ الاّ الیّجَهد»«خطبه ۱۸۷ نهج البلاغه»وظیفه ما جز تلاش و کوشش نیست.

* اتفاق و بخشش:

آنچه بدی‌های یماند جاودان
و آنچه بهیی ورا به مال نخوان
«و اتفقوا اموالکم»«خطبه ۱۸۳ نهج البلاغه»؛ اموال خود را در راه خدا اتفاق کنید.

* ازلی بودن خداوند:

هستی حق زوال نپذیرد
آن که مرگ آفرید کی میرد
«الله تعالی دائم بالامنه»«خطبه ۱۸۵»خداوند جاودان و سرمد است.

* غفو و رحمت الهی:

سرعت غفوش از ره گفتار
بر گرفته است رسم استغفار
غفو او برکنه سبق پسرده
سبقت رحمتی عجب خورده
«والذّی عَظُمَ حِلْمُهٗ قَفْظًا»«خطبه ۱۹۱»سپاس خداوندی را که حلم و بردباری او عظیم است و آدمیان را مورد غفو قرار می دهد.

* پرهیز از خود پسندی:

سستم اندر جهان نه از آب و گل است

ایمن همه ظله‌ها ز کبر دل است
«و اتعبدوا وُضع التذلل علی روسکم و القاء التّعزُّز تحت اقدامکم»«خطبه ۱۹۲»؛ کلاه آراسته فروتنی را بر سر خود نهید و تاج نخوت و خود پرستی را زیر پای خود فرو افکنید.

* شکستایی اهل تقوا:

نسا صبوران چسو خاک و چون بادند

صابران ماه و سال دل شادند
صابروا ایاماً قصیرها اقمتههم راحه طویلہ!«خطبه ۱۹۳»؛در مدت کوتاه زندگی دنیوی، صبر و استقامت را پیشه خود ساختند و در نتیجه، برای همیشه به راحت و خوش بختی رسیدند

* تواضع در عبادت:

از خشوع دل است مغز نماز

و در نباشد خشوع نیست نیاز
«المعتقون .... و خشوعا فی عباده»«خطبه ۱۹۳»؛ و تقوا پیشگان خضوع و خشوع ویژه ای در عبادت دارند.

* لزوم زار داری:

او زستو داند آنچه در دل توست

ز آن که او خالق دل و گل توست
«ولا تنهکوا اُستارکم عندَ مَنْ یُعَلِّمُ اسرارکم»«خطبه ۲۰۳»؛برده‌های خود را در پیش کسی که از اسرار شما آگاه است ندرید.

* بی وفایی روزگار:

خیز کاین خاکران سرای تو نیست
ایمن هوس خاسته است جای تو نیست
«فاخذرو الدنیا فانها غراره خلدو عِندَ مَعِیَۃِ مَرْغُوبِ»«خطبه ۲۲۰»؛از دنیا غافل شوید، زیرا دنیا جفاگر، مغرور کننده، تریگناز، و پس گیرنده است.

* یاران بی وفا:

نیست در دنیا هیچ یار، صلیق صفا
نیست ییا هیچ دوست مهر و وفا
«الکف فی زمان ..... و اللسان عن الصدیق کلیل»«خطبه ۲۲۳»؛ شما در زمانی زندگی می کنید که زبان از گفتن سخن حق ناتوان و لال است.

* یاداش عمل:

هرچه زین جا بری نگه دارند

در قیامت همانست پیشت آرند
«انما المرء مجزی بما سلف و قائم علی ما قدم»(نامه ۲۱) آدمی یاداش خود را نیست به کردار و رفتارهای گذشته‌های خود، دریافت می دارد و آنچه که به پیش فرستاده است، انتظار می کشد.

* استغفار خداوند:

عدل را یار خود کن رستی
ورنه پیمان و عهد بشکستی
«ان افضل قره عن الولا استقامه العدل فی البلاد»(نامه ۵۳)؛بلینه برترین نور چشممان زمامداران، استغفار عدالت در همه قلمرو حکومت است.

* آثار همنشینی با بدان:

با بدان کم نشین که بد مانی
خود بپز است نفس انسانی
«ایاک و مصاحبه الفساق فان الشار بالشر ملحق»(نامه ۶۹)؛از آثار هم نشینی با فاسقان پرهیز کن که شر او به دیگران هم سرایت می کند.

* ارزش همت بلند:

هرکه را عالی است همت او
هر دو عالم شادست نعمت او
«قادر الرَّجُل علی قدَرهمنه»«خطبه ۲۷»؛قیمت و ارزش آدمی به قدر و همت اوست.

* مذمت جهل:

در جهان خراب بر ز ضرر
از جهالت مدان تو هیچ بتر
«الافق کالجهل»«خطبه ۵۴»؛ هیچ فقری همانند جهل و نادانی نیست.

* سرمایه و شوق:

علمت از جان و مالست از تن توست

آن دو معشوقه، این دو دشمنم توست
«المال ماده الشهوات»(حکمت ۵۸)؛ مال و دارایی، کارمایه شهوات و تمایلات است.

* باز گشت به سوی خدا:

همه از صنعت اوست کون و فساد
خلق را جمله مبدا است و معاد
همه از او و بازگشت بدو

خبرو شر، جمله سر گذشت، بدو
«و قولنا نالیه راجعون»(آیه ۱۰۱تفسیر الباهلک)«حکمت ۹۹»آن‌گاه که می گوئیم انا الیه راجعون، اقرار می کنیم که از این دنیا باید کوچ کنیم. به خاطر پرهیز از اطلاله کلام، بررسی مطابقت اشعار سنایی با آیات نوآوری قرآن کریم و احادیث، ارزشمند نهج البلاغه حضرت علی(ع) را به اهل پژوهش وامی گذاریم.

نتیجه:

۱- هدف اصلی و نهایی خلقت انسان و نزول کتاب وحی و بیان احادیث گراقتار با موضوعات پیامبر ائمه از جانب پیامبر ائمه و امام علی (ع) و سایر معصومین، سباستن انسان ایده آل و اخلاق محور و نمایاندن مسیر سعادت و بیان توصیه‌ها و مفارش‌های اخلاقی از جانب شاعران اخلاق مدار و عارف محور و سان سنایی کمک بر جهت نیل به سعادت دنیوی و اخروی انسان‌هاست و این شک در خلا معنویت امروزین، قرآن کریم و حدیث نبوی و احادیث سایر کلام معصومین می تواند در کنار شعر شاعران اخلاقی که همان ترجمان قرآن و احادیث در قالب کلامی منظوم است، دوش به دوش یکدیگر مخاطبان را از انباشت معرفت و اخلاق سیراب کند.

۲- از آن جا که سنایی غزنوی شاعر عارف و اخلاق مدار است، شعر او هم سرشار از نموه‌های دینی و اخلاقی و عرفانی و انسانی است و آنکده از پیدایی فرهنگ، حکمی و اخلاقی که خشنگاه همه آن پندها و اندرزها، درد و غم‌های شاعر است، که با گرایش اخلاقی و عرفانی او در آمیخته است و حدیقه الحقیقه دیوان او سرشار از بن مایه‌های اخلاقی است و لهذا این بن مایه‌گی و گرایش باعث شده است سنایی غزنوی گنجینه ای از فرهنگ اخلاقی و انسانی را در اشعار خویش نقل و دیانت مداری و باعث کرده است که نگاهی عمیق و ژرف به آیات قرآن و احادیث نهج البلاغه داشته باشد و در حدیقه الحقیقه شعر خویش را در راستای قرآن و سخنان ائمه بیان دارد.
۳- شعر سنایی غزنوی در حقیقت پویایی ذهن و اندیشه اسلامی و فرهنگی و عرفانی و اخلاقی است به گونه ای است که کثرت موضوعات حکمت آمیز اعم از بی اعتباری دنیا، دانش اندوزی، انسان مداری اخلاقی محوری، دعوت به فضایل و نهی از ردایل مؤید این موضوع است. و نهایتا اگر موضوع شعر اخلاقی را دعوت به خوبی‌ها و نهی از بدی‌ها بدانیم شعر حکیم سنایی غزنوی مجمع الفضایلی از این برجستگی‌هاست که در قالب الفاظ و در تاب و موزون به مخاطب عرضه شده است.

منابع و مآخذ:

- قرآن کریم

- سیدمکفر- سیدمحمد- تجلی قرآن و حدیث در شعر فارسی- (۱۳۷۶)-

</

اشاره: «پیشگیری از تکرار جرم» عنوان مقاله ای است که بخش اول آن در شمارهٔ قبلی صفحه حقوقی اطلاعات چاپ شد. بخش دوم این مقاله را می‌خوانیم.

۴- تحول زندان‌ها

تحت تأثیر افکار و عقاید دانشمندان به تدریج زندانها به عنوان بخشی از یک روند کلی در جهت ایجاد سازمان‌دهی از افراد در آنها در پشت دروازه بسته و جایی از جهان خارج نگهداری می‌شدند. به عنوان وسیله برای منضبط کردن و نظارت بر رفتار آنان، توسعه یافتند. گرچه مدت‌ها محکومین زندان‌ها با هدف اصلاح رفتار مجرمین در ارتباط بوده است اما در ابتدا، افرادی که در زندان نگهداری می‌شوند نه تنها مجرمین و تبهکاران بودند بلکه ولگردان، بیکاران ناکس‌العلاها و دیوانگان را نیز شامل می‌شدند. با گذشت زمان رفتار دیوانگان نشانه ویژگی‌های روانی و بیمارستان‌ها برای افراد نوعی بیماری در نظر گرفته شد بیمارستان‌ها برای افراد که در نظر جسمانی بیمار بودند مجزا گردیدند. درمان آنها در صلاحیت پزشک‌ان قرار گرفت و زندانها از بیمارستان‌های روانی و بیمارستان‌ها برای افرادی که از نظر جسمانی بیمار بودند مجزا گردیدند.

اصلاحگران با مجازات‌های سخت و شدید مجازات‌ها، در محرومیت از آزادی را موثرتر بر هم باطله با اعمال تبهکارانه دانستند. با توسعه حقوق فردی، قتل به عنوان بزرگترین جرم شناخته شد، اما زندان‌ها که تصور می‌شد زندان در آموختن عادت به انضباط و منوایی به مجرمان موثر است، اندیشه مجازات افراد در برابر عموم رفته رفته از میان رفت. به عنوان مثال اعدام‌ها به جای اینکه به نمایش گذاشته شوند از دید عموم پنهان نگاه داشته شدند.

در خلال قرن بیستم بسیاری از کشورهای غربی (به استثناء بعضی از ایالات آمریکا) مجازات مرگ

بزهکاران به تناسب خطری که برای جامعه دارند و بر پایه ارزیابی تمایلات مجرمانه ذاتی و در شرایط اجتماعی که در آن مرتکب جرم شده‌اند، طبقه‌بندی گردند.

از این رو باید بزهکاران حرفه‌ای که به محیط‌های کم‌وی بیش‌سازمان یافته وابسته‌اند و هدفشان به دست آوردن حداکثر سود و یا وارد کردن صدمه به اجتماع است و امیدی به اصلاح آنان نمی‌رود، از بزهکارانی که با مجازات اصلاح می‌شوند مجز انمود.

مورد دیگر و دوم مجازات کیفری شدیدی برای بازپروری آنان مؤثر است

راه به کلی ملغی کرده‌اند. در جهان امروز زندانیان به صورتی که در گذشته معمول بود از نظر جسمانی مورد بدرفتاری واقع نمی‌شوند. لیکن زندانیان از محرومیت‌های دیگری رنج می‌برند، آنها نیز تنها از آزادی محروم می‌گردند، بلکه فاقد درآمد مناسب، وسایل شخصی و مناسب غذای و مناسب هستند. اما ناگزیر از معاشرت با بزهکاران دیگر و تحمل روش‌های سخت و زندگی یکواخت و اغلب بدون برنامه هستند به طوری که زندان احساس مسئولیت را در نهاد زندانی از بین می‌برد و او را بیکاری و تن پروری سوق می‌دهد.

محرومیت از آزادی حداقل منجر به قطع رابطه زندانی با زندگی عادی، خانواده، کار و دوستانش می‌شود. زندانیان رفته رفته در محیط زندان رفتار خشونت‌آمیزی را به عنوان امری عادی می‌پذیرند و نسبت به شهروندان معمولی کینه پیدا می‌کنند. زندان عادات و نگرش‌های جدیدی به بزهکار می‌دهد به طوری که به جای بازپروری و بالا رفتن سزاکاری از این جامعه، جدایی و شکاف بین مجرم و جامعه افزایش می‌یابد. بزهکاران در تماس با مجرمان بدسابقه و شرور،

مهارت‌های تبهکارانه جدیدی کسب می‌کنند و راه‌های جدید گریز از مجازات را می‌آموزند و چون اغلب آنها پس از آزادی تماس و معاشرت خود را با هموطنان خود حفظ می‌کنند، دوصورتی که پس از آزادی و خروج از زندان تحت نظارت و حمایت سازمان یا نهاد قانونی قرار گیرند، به واسطه داشتن سوابقه امکان دسترسی به کار آبرومند را نخواهند داشت و در نتیجه عدم دسترسی به مسکن و سرپناه و ناتوانی در برآوردن نیازهای اولیه، احتمال تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان در چنین وضعیتی چندان دور از ذهن به نظر نمی‌رسد. بنابراین شگفت‌آور نیست که میزان تکرار جرم توسط کسانی که در زندان بوده‌اند به نحو نگران‌کننده‌ای افزایش یابد. «گیندنز» نویسندهٔ «پیش از حبس» مجموعه افرادی که پس از محکومیت از زندان آزاد می‌شوند به واسطه چهار سال پس از ارتکاب جرایم اولیشان دوباره دستگیر می‌شوند. وی می‌افزاید میزان واقعی تخلیه مجدد احتمالاً زیادتر از این است. زیرا بدون شک برخی از افرادی که به فعالیت تبهکارانه باز می‌گردند، گرفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

تقسیم می‌شوند. از دید جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

در زندان جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

بزهکاران به تناسب خطری که برای جامعه دارند و بر پایه ارزیابی تمایلات مجرمانه ذاتی و در شرایط اجتماعی که در آن مرتکب جرم شده‌اند، طبقه‌بندی گردند.

از این رو باید بزهکاران حرفه‌ای که به محیط‌های کم‌وی بیش‌سازمان یافته وابسته‌اند و هدفشان به دست آوردن حداکثر سود و یا وارد کردن صدمه به اجتماع است و امیدی به اصلاح آنان نمی‌رود، از بزهکارانی که با مجازات اصلاح می‌شوند مجز انمود.

مورد دیگر و دوم مجازات کیفری شدیدی برای بازپروری آنان مؤثر است

راه به کلی ملغی کرده‌اند. در جهان امروز زندانیان به صورتی که در گذشته معمول بود از نظر جسمانی مورد بدرفتاری واقع نمی‌شوند. لیکن زندانیان از محرومیت‌های دیگری رنج می‌برند، آنها نیز تنها از آزادی محروم می‌گردند، بلکه فاقد درآمد مناسب، وسایل شخصی و مناسب غذای و مناسب هستند. اما ناگزیر از معاشرت با بزهکاران دیگر و تحمل روش‌های سخت و زندگی یکواخت و اغلب بدون برنامه هستند به طوری که زندان احساس مسئولیت را در نهاد زندانی از بین می‌برد و او را بیکاری و تن پروری سوق می‌دهد.

محرومیت از آزادی حداقل منجر به قطع رابطه زندانی با زندگی عادی، خانواده، کار و دوستانش می‌شود. زندانیان رفته رفته در محیط زندان رفتار خشونت‌آمیزی را به عنوان امری عادی می‌پذیرند و نسبت به شهروندان معمولی کینه پیدا می‌کنند. زندان عادات و نگرش‌های جدیدی به بزهکار می‌دهد به طوری که به جای بازپروری و بالا رفتن سزاکاری از این جامعه، جدایی و شکاف بین مجرم و جامعه افزایش می‌یابد. بزهکاران در تماس با مجرمان بدسابقه و شرور،

۵- جایگزین‌های زندان

امروزه ثابت شده است که نظریه «انتقام» به عنوان مبنای مجازات برای جلوگیری از اعمال مجرمانه، کفایت نمی‌کند. گرچه مجازات بزهکار لازم حفظ نظم و امنیت اجتماعی است، اما اگر در اجرای مجازات، وسایل اصلاح و تربیت و یا درمان و آماده کردن محکوم به زندگی عادی اجتماعی فراهم نگردد، مجازات، اثر معکوسی داشته و در پیشگیری از وقوع و یا تکرار جرم مؤثر نخواهد بود. با توجه به اینکه زندانیان کوتاه مدت نه تنها توانایی اندکی در باز سازگاری اجتماعی مجرمان و اصلاح مجرمان دارد، بلکه موجب بروز فساد و تهدید عوامل و زمینه ارتکاب جرم نیز می‌باشد، استفاده از تدابیر جانشین مجازات زندان یا جایگزینی‌های زندان در کشورهای پیشرفته و در اندیشه‌های جرایمی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. تدابیر جانشین به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- تدابیر جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

در زندان جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

در زندان جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

در زندان جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

در زندان جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

در زندان جرم و تبهکاری در سسی سال گذشته سبب شده محققین کمتر به بررسی شخصیت و رفتار مجرمین پیرا دارند و به منظور دور نگاه داشتن مجرم از جامعه بیشتر توجه خود را به مساله مجازات زندان

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد: داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

مشروط واقع و آزاد می‌شوند هیچگونه سرپرستی، نظارت و آماده‌سازی صورت نمی‌گیرد و هیچ سازمانی عهددار این وظیفه نیست.

دسته دوم تدابیری هستند که از مجازات حبس منفک شده و به عنوان کیفر اصلی جایگزین زندان می‌شوند. مانند جزای نقدی، اشتغال به کارهای عام المنفعه، روزهای جزای نقدی شغافت در حقوق اسلام، مجازات‌های سالب یا محدود کننده حقوق و فعالیت‌های حرفه‌ای، اقدامات تأمین و تربیتی و برخی تدابیر دیگر.

جزای نقدی که یکی از قدیمی‌ترین مجازات‌ها است امروزه به عنوان جایگزین حبس به ویژه به صورت روزهای جزای نقدی جای مهمی در قوانین یافته است. کار عام المنفعه، یکی دیگر از جایگزین‌های زندان پیشرفته و در اندیشه‌های جرایمی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است. تدابیر جانشین به دو دسته بدون دستمزد در مدت و ساعات معینی که در حکم

پیشگیری از تکرار جرم

محمدرضا پوراحمدی لاله نویسنده و پژوهشگر

قید می‌شود ملزم می‌گردد. شفاعت به معنای مجرم یکی از جایگزین‌های مجازات حبس است که در تعلیم دینی از آن یاد شده است. اقدامات تأمینی و تربیتی و به عنوان یک تمکیمی به عنوان مجازات اصلی جایگزین حبس در جرایم خاصه مانند ولگردی، اعتیاد به الکل و موادمخدر و در جرایم خاص اشخاص حقوقی می‌توانند جایگزین باشند.

تدابیر خاص مربوط به مرحله محکومیت و مجازات و تدابیر درمانی در مرحله اجرای مجازات حبس برای درمان برخی مجرمین می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن. در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد: داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

و هنجاری جدید در پی دارد، ویژگی کلی و نقش خانواده و زنان و مدرسه، مقام کار در زندگی و روابط انسانی را دگرگون ساخته‌اند. این دگرگونی‌ها، رفتارهای مجرمانه‌ساز را برانگیخته‌اند که غالباً تازه واردان دنیای بزهکاری به آن عمل می‌کنند. متأسفانه پژوهش‌های گوناگون که در جرم‌شناسی پیرامون کارایی کیفرها و تدابیر درمانی و اصلاحی صورت گرفته است به نتایج نامید کننده‌ای منتهی شده است، به موجب نتایج این تحقیقات تفاوت قابل توجهی بین تدابیر مختلف کیفری در زمینه تکرار جرم با عدم تکرار جرم بزهکار وجود ندارد. این امر همچنین در صورت تعلیق مجازات زندان و آزادی مشروط نیز صادق است. گسترش فراینده جرم و عدم احساس امنیت و ترس از مجرمین و عدم کارایی نظام‌های نوین در دفاع از اجتماع سبب گردیده افکار عمومی خواستار بازگشت به «قانون» و «نظم» و سختگیری و شدت عمل عدالت کیفری گرد.

بخش دوم

محمدرضا پوراحمدی لاله نویسنده و پژوهشگر

قید می‌شود ملزم می‌گردد. شفاعت به معنای مجرم یکی از جایگزین‌های مجازات حبس است که در تعلیم دینی از آن یاد شده است. اقدامات تأمینی و تربیتی و به عنوان یک تمکیمی به عنوان مجازات اصلی جایگزین حبس در جرایم خاصه مانند ولگردی، اعتیاد به الکل و موادمخدر و در جرایم خاص اشخاص حقوقی می‌توانند جایگزین باشند.

تدابیر خاص مربوط به مرحله محکومیت و مجازات و تدابیر درمانی در مرحله اجرای مجازات حبس برای درمان برخی مجرمین می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن. در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

دسته اول: تدابیری هستند که با مربوط به چگونگی اجرای مجازات زندان می‌باشند مانند نظام نیمه آزادی، زندان باز، مرخصی برای کارکردن در خارج از زندان، حبس در منزل، کیفرهای پایان هفتگی و یا آنکه هدف از آنها اجتناب از اجرای تمام و آزادی مشروط.

تعلیق مراقبتی، یکی از مهمترین نهادهای جانشین مجازات زندان است که هدف اصلی آن کاستن از تعداد جرایم و شمار زندانیان است. تعلیق مراقبتی در صورتی می‌توان به نهادی اطلاق کرد که متضمن ویژگی‌های زیر باشد:

داشتن سازمان مستقل در چارچوب یک نظام کیفری، قضایی بودن ماهیت وظایف آن، دارا بودن اقتدار قانونی، اعمال سرپرستی و نظارت بر مجرم و بالاخره آماده سازی مجرم به منظور بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

در کشور ما متأسفانه چنین نهادی وجود ندارد و برای کسانی که مشمول تعلیق مجازات یا آزادی

بازگشت به جامعه و تطبیق با آن.

۱- تضمین دول عضو به هنگام اجرای این قواعد برای ایجاد تعادل مناسب میان حقوق مجرمین، حقوق بزه دیدگان امنیت عمومی جامعه و پیشگیری جرم. به این منظور دول عضو برای ایجاد سایر راه‌ها (غیرکیفری) اقدامات غیرسالب آزادی را در نظام‌های حقوقی خود گسترش داده و بنابراین استفاده از زندان را کاهش و سیاست‌های عدالت کیفری را منطقی و عقلایی سازند و در این راستا، رعایت حقوق بشر، شرایط عدالت اجتماعی و ضرورت‌های اصلاح مجرم را در نظر خواهند گرفت.

۲- استفاده از اقدامات غیرسالب آزادی می‌باید بخشی از حرکت به سوی کیفرزدایی و جرم زدایی و جایگزینی مداخله یا تلاش‌های دیگر در این جهت باشد. از جمله توصیه‌های دیگر این نظام‌ها توجه به وضعیت تأمینی‌ای که برای اجرای اقدامات سالب آزادی منصوص می‌شوند. این تأمورین باید از لحاظ شخصی مناسب و آموزش‌های حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای دیده باشند، از حقوق و مزایای کافی برخوردار باشند و فرصتهای رشد و پیشرفت و کسب مهارت‌ها و توانایی‌های کاری برایشان فراهم شود.

۳- انواع پیشگیری از جرم چنان که ملاحظه گردید، ضمانت اجرای کیفری هم چرانی را که واقع شده میسر نمی‌دهد و هم تهدیدی برای هر فرد به منظور پیشگیری از وقوع جرم محسوب می‌گردد. هر چند این شکل از پیشگیری مورد اعتراض فراوان قرار گرفته است، اما باید مفهوم جدیدی برای پیشگیری قائل بشویم و آن پیشگیری اجتماعی است. حقوق‌دانان در کنار پیشگیری عمومی قایل به «پیشگیری فردی» شده‌اند که دامنه آن به شخص بزهکار محدود می‌شود.

با توجه به اینکه وظایف و مأموریت‌های بیش از حد نظام کیفری سبب کاهش کارایی این نظام گردیده، در درجه اول وجود نهادی کمکی در کنار این نظام ضروری به نظر می‌رسد. در همین جاست که «پیشگیری اجتماعی» می‌تواند زمینه‌خوبی بیابد. وظیفه عدالت کیفری این نیست که برای کلیه اختلافاتی که در جامعه وجود دارد، داری کند. نهادهای دیگر مانند (خانواده، مدرسه و غیره) باید احترام به هنجارهای مشترک را تشویق کنند و همچون گذشته وظایف خود را انجام دهند. از اینرو باید نهاد خانواده، مدرسه و... را تقویت کرد، تا هم از هزینه‌های اضافی که بر دوش دولت است کاسته شود و هم آزادی‌های اساسی مردم مراعات گردد.

۸- پیشگیری اجتماعی این یک واقعیت است که بزهکاری تابع تحول جامعه است. از اینرو مشاهده می‌گردد، در جامعه روستایی که نظارت و کنترل روستایی قوی‌تر است، بزهکاری نیز به همان اندازه ضعیف‌تر است، زیرا در این اجتماعات پایه‌های دین و پایبندی به ارزش‌های اخلاقی قوی‌تر است. از اینرو باید به ارزش‌های نابرابری‌های انواع است. اما در جامعه شهری افزایش نابرابری‌ها، انواع ناسامانی‌های اجتماعی و اقتصادی، بیکاری، حاشیه نشینی بخشی از مردم، فقدان امنیت مالی و حقوقی کردن، تورم، عدم دسترسی به امکانات مساوی برای استفاده از فرصتهای آموزشی-تربیتی، کاهش تقریبی، زمینه مساعد برای ارتکاب جرم و گسترش فعالیت‌های بزهکارانه پرانکده یا سازمان یافته را هموار می‌سازد.

برای پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۱- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۲- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۳- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۴- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۵- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۶- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۷- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۸- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۹- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۱۰- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۱۱- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۱۲- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۱۳- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۱۴- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۱۵- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۱۶- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۱۷- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۱۸- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۱۹- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۲۰- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۲۱- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۲۲- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۲۳- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۲۴- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۲۵- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۲۶- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۲۷- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۲۸- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۲۹- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

۳۰- پیشبرد پیشگیری اجتماعی از بزهکاری، با توجه به یک یا چند هدف معین (مثلاً تکرار جرم یا با سازگار ساختن اجتماعی محکوم) باید کارایی هر تدبیر مورد بررسی قرار گیرد، تا با حداقل هزینه، بهترین نتایج دست آید.

۳۱- محدود کردن نقش قانون بدون به خطر افکندن مد و امنیت اجتماعی در مبارزه با بعضی از جرایم مانند ولگردی. تجزیه نشان داده در این مورد پیشگیری اجتماعی می‌تواند موثرتر از مداخله قانون مطرح گردیده است.

آفتاب

۵ و ۴

برایم نوشتی، برایت نوشتم

ضمیمه کودک و نوجوان روزنامه اطلاعات / ۴۴۶
پنجشنبه ۱ مهر ۱۳۹۸ - سال نود و چهارم - شماره ۲۷۳۹۴

از مدرسه تا مدرسه

سال‌ها قبل، هر جمعه صبح، برنامه‌ای از تلویزیون پخش می‌شد با عنوان «از مدرسه تا مدرسه» که مسابقه و کارتون و سرود و انواع سرگرمی‌ها را به خانه‌ها می‌برد و دانش‌آموزان و حتی پدرها و مادرها آن را تماشا می‌کردند.

بعد از آن برنامه‌های دیگری جایگزین شدند و هنوز هم تلویزیون انواع مسابقات و سرگرمی‌ها و فیلم‌ها و کارتون‌ها را برای کودکان و نوجوانان دارد. اما اسم این برنامه باعث شده است در اینجا یادی از آن نکنیم و با توجه به محتوای سرگرمی‌ساز تلویزیون و تأثیر آن بر رشد تحصیلی دانش‌آموزان، کمی با هم گپ بزنیم.

از مدرسه تا مدرسه، همه ساعتی از روز و شب ما هستند که یا در کلاس‌ها می‌گذرانیم یا بعد از مدرسه در خانه و خیابان می‌گذرانیم تا روز بعد دوباره به مدرسه برگردیم.

آنچه در این مدت بر ما می‌گذرد، خوب یا بد، مفید یا باطل، خوش یا ناخوش، دلخواه یا اجباری بر حال و روز فردا و فرداهای بعدی و آینده ما تأثیر دارد. خوب است که خودمان هم با اراده و تصمیم و آگاهی بر چطور گذراندن ساعات از مدرسه تا مدرسه تأثیر بگذاریم.

همیشه فیلم و کارتون ببینیم

کمتر کودکی حتی آنهایی که الان بزرگ شده‌اند و قبلاً کودک بوده‌اند را می‌توان سراغ گرفت که بگوید علاقه‌ای به تماشای فیلم و کارتون ندارد. تماشای برخی قصه‌ها که با تصاویر متحرک یا به صورت فیلم و سریال روایت می‌شوند، گاه تا آخر عمر به یاد آدم می‌مانند و با دیدن هر تکه از آنها، دوباره شادی یا هیجان تماشای اولین بار زیر پوست می‌دود.

این برنامه‌ها فقط سرگرمی نیستند؛ گاهی قصه‌ها و رمان‌های معروف ادبیات

ایران و جهان هستند، گاهی فرهنگ ملت‌ها و سرزمین‌های دیگر را به ما نشان می‌دهند و از زندگی، غذاها، اسامی دختران و پسران، پوشاک، باورها، وسایل و تکنولوژی‌های زندگی روزمره، تغییرات فرهنگی و تاریخی، ضرب‌المثل‌ها، آداب و اخلاق اجتماعی در جغرافیاهای مختلف یا زندگی در گذشته‌های دور و بسیاری چیزهای دیگر به ما می‌آموزند؛ ما هم خیلی شیرین آنها را به خاطر می‌سپاریم و هر لحظه اگر درباره آنها سوألی از ما پرسند می‌توانیم به یاد بیاوریم و با جزئیات کامل توضیح دهیم. حال آن که اگر قرار بود همین موارد را به عنوان سرفصل درسی بخوانیم و امتحان بدهیم، قطعاً شیرین و جذاب به نظر نمی‌رسیدند و ساعت‌ها می‌خکوب خواندن آنها نمی‌شدیم.

برنامه‌ریزی کنید در ساعات پس از مدرسه، طوری که با اجرای تکالیف درسی‌تان تداخل نداشته باشد، فیلم و سریال و کارتون مناسب سن یا مورد علاقه‌تان را ببینید.

حتی می‌توانید از آموزگارتان بخواهید درباره تأثیر دیدن آن برنامه یا چراتماشای آن را دوست دارید، در کلاس صحبت کنید و همکلاسی‌هایتان هم به همین ترتیب نظرشان را بدهند و با فیلم‌ها و کارتون‌ها و سریال‌های مختلف آشنا شوید.

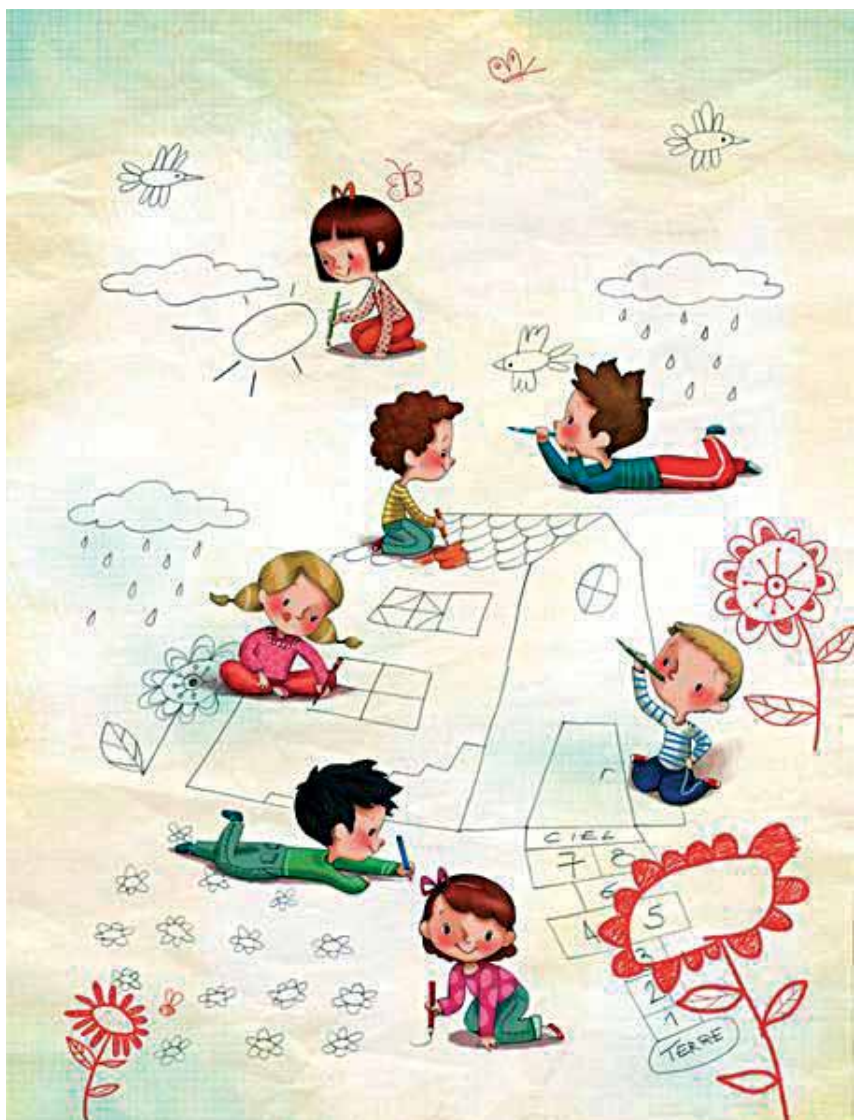
همیشه بازی کنید

خیلی از دانش‌آموزان، آموزگاران یا والدین تصور می‌کنند با شروع کلاس‌های درسی، بازی و تفریح باید تعطیل شود و فقط درس باشد و کتاب درسی و تکالیف مدرسه.

حال آن که در بسیاری از سیستم‌های آموزشی دنیا، مهارت‌های اصلی و ضروری زندگی را از طریق انواع بازی‌های فردی یا گروهی به کودکان و نوجوانان می‌آموزند، با قصه‌خوانی نگاهشان به زندگی و دنیا را وسیع می‌کنند و برای مسائل مختلف، راه‌حل‌ها و پاسخ‌های متفاوت و متنوع می‌یابند.

برای این که خلاق باشید، سازنده باشید، راه حل خودتان را برای مسائل پیدا کنید، پرسشگر باشید، جستجوگر باشید، کنجکاو باشید، قوی و باهوش باشید، سالم و با نشاط باشید، شاد و خوش اخلاق باشید و خلاصه خود کودک یا نوجوانتان باشید، بازی کنید.

بازی کنید؛ بازی طراحی کنید؛ اسباب بازی بسازید و لذت بازی را به زندگی خودتان و دنیای اطرافیان‌تان ببخشید.

فریبرز لرستانی (آشنا)

دوتایی با هم

صبح، باد یک برگ از درخت ما کند. بعد آن را فوت کرد. برگ مثل
فرفره چرخید و چرخید و افتاد جلوی پای من.
من برگ را برداشتم. به باد گفتم: حالا من آن را فوت می‌کنم.
بعد برگ را فوت کردم. اما برگ نچرخید و روی زمین افتاد. من
ناراحت شدم. باد جلو آمد. موهایم را ناز کرد. برگ را برداشت و با
مهربانی گفت: اشکالی ندارد. حالا دوتایی با هم فوت می‌کنیم.
من و باد، برگ را فوت کردیم. برگ توی هوا چرخید و چرخید و
دوباره مثل فرفره شد.

کفش پدر

دیروز با پدر و مادرم به
خیابان رفتیم. پدر برای من
کفش‌های قشنگی خرید.
برای خودش هم جوراب سیاه
خرید.
من با خوشحالی جعبه
کفش را توی بغلم گرفتم.
دلم می‌خواست زودتر به خانه برسم
تا کفش‌هایم را پایم کنم و توی حیاط
بدوم.
وقتی به خانه رسیدیم، کفش‌ها
را پوشیدم. خیلی نرم بودند. بعد
شادی‌کنان توی حیاط دویدم و
دویدم. یکدفعه از توی
جاکفشی، نوک کفش
پدرم را دیدم که کمی از
آن پاره شده بود. فوری ایستادم و به
جای باز کفش نگاه کردم.
خیلی برای پدرم ناراحت شدم. او
حتماً برای این جوراب سیاه خریده تا
انگشتش از آن جای باز دیده نشود.

پاییز

مجید کوهکن

بید

برگ‌هایش را به باد
بخشید
تا پروانه شوند و
بهار برگردند

پاییز

سر درخت‌ها خلوت می‌شود
سر بچه‌ها شلوغ
برگ‌ها
از سروکول درخت‌ها می‌ریزند
کلمات
از سروکول بچه‌ها بالا می‌روند

برگ‌ها و کلمات

قنبر یوسفی

آشنایی با تمام عابران

الهام حسینی زاوه

آشنایی با تمام عابران
در کنار این خیابان بلند
عابرانی که بدون یک سلام
بی تفاوت از کنار می‌روند

می‌روند و می‌روند و می‌روند
عادت پاهای آن‌ها رفتن است
در وجود چوبی ات‌حس می‌کنی
قلب بی احساسشان از آهن است

با سخاوت زیر پاله می‌کنند
برگ‌هایی را که تو گم کرده‌ای
برگ‌هایی را که تو با حوصله
دانه دانه رنگ گندم کرده‌ای

می‌برند از یاد خود با هر قدم
نقش پاییزی و زیبای تو را
حیف که این جا نمی‌داند کسی
قدر یک لحظه تماشای تو را

محسن اعلا

یک شعر بلند عاشقانه

از سلسله کوه‌های البرز
خورشید قشنگ باز خندید
بر جنگل و باغ و دشت و صحرا
بر دامنه‌های کوه تابید

یک روز زلال و آفتابی
یک روز قشنگ آمد از راه
یک روز پر از نشاط و شادی
یک روز شکوهمند و دلخواه

با بارش نور پاک خورشید
روشن شده بود لحظه‌هایم
فریاد کشیدم از سر شوق
پیچید تمام جا صدایم

من بودم و آسمانی از نور
من بودم و یک جهان ترانه
جاری شده بود بر لبانم
یک شعر بلند عاشقانه

بید زرد

کم کم لحظات من خنک شد
شد زرد تمام برگ‌هایم
از شاخه من پرند پر زرد
پیچید غمی به دست و پایم

با حمله باد سرد و سوزان
دیگر رمقی نماند در من
انگار که ناگهان در این باغ
با من شده بود باد، دشمن

از بس که فشار بر من آورد
این بار شکست‌قا‌تم را
باسیلی سرد خود گرفت او
از صورت من طراوتم را

من ماندم و باقدی خمیده
در باغ بزرگ زرد پاییز
هرچند که بید زردم اما
از نور پرم از عشق لبریز

پنجره دوستی

پاییز زیبا آغاز شده است. مدرسه‌ها لبریز هیجان و عشق و شور و حال حضور شما کودکان و نوجوانان هستند و کتاب‌ها و دفترها و قلم‌ها، هر روز با شما و در خنکای پاییزی سوار اتوبوس، مترو، دوچرخه یا خودروی سواری می‌شوند و گاهی پایه پای شما پیاده‌روی می‌کنند و احساسات و آرزوها و تصمیمات و قصه‌ها و شعرهای شما را می‌بینند. برای ما از این اتفاقات بنویسید؛ فرقی ندارد شعر باشد یا داستان یا دلنویسته یا خاطره یا هر متن دیگری. نوشته‌تان را از راه‌های زیر بفرستید تا با ما هم بررسی کنیم و در کنار هم، خلاقیت‌هایمان را صحیح و اصولی بال و پر دهیم...

فریبرز لرستانی (آشنا)

@aftabmahtab_zamimeh

ایمیل: aftabmahtab@ettelaat.com

ارتباط با صفحه قاصدک کاغذی:
تلگرام: با شماره تلفن ۰۹۱۰۸۸۰۱۶۷۵ یا
تلفن: ۲۹۹۹۴۵۸۱

صبا فرجی - ۱۱ ساله:

متن کوتاه شما را که آرزو و دعوتی همگانی به صلح است، مطالعه کردم و خوب است دوستانتان هم بخوانند و لذت ببرند: زندگی در شرایط صلح‌آمیز، رویایی‌ترین زندگی است.

وقتی زندگی بدون دعا و آرامش باشد یا در خیابان کسی نباشد که داد و هوار بکند و کار خود را با آرامش و دوستی حل کند یا دیگر کشورها با هم دشمن نباشند و در صلح زندگی کنند یا خیلی از کارها اگر با صلح و آرامش انجام شوند، روزها و روزگار همه صلح‌آمیز و رویایی می‌شود.

ناتاشا بابایی - ۸ ساله:

دوست همیشگی و فعال، متن ادبی و کوتاهی که با عنوان «سرزمین زیبای صلح» نوشته‌اید، حرف‌ها و آرزوهای قشنگی دارد که با هم می‌خوانیم:

سرزمینی که صلح در آنجا برقرار باشد، رویایی‌ترین جا برای زندگی است. صلح یعنی عاشق و محبت و دوستی بودن. سرزمین صلح، جایی است که همه به روی همدیگر لبخند می‌زنند و دل همدیگر را شاد می‌کنند. در آن سرزمین، مردم دست یاری به سوی افراد مستمند برای کمک کردن به آنها دراز می‌کنند و دست‌های ناتوان را به گرمی می‌فشارند.

در آنجا مردم شادی را به هم هدیه می‌دهند و بذل امید را در دل‌های دوستانشان می‌کارند. هر کسی اگر در مانده‌ای را ببیند محبت نثارش می‌کند و صورت خسته‌اش را نوازش می‌کند. انسان‌ها به قلب‌های نگران، آرامش هدیه می‌دهند و برای پرنده‌های ناتوان، آشیانه می‌سازند.

مردم برای جنگل و کوه و دشت و همه آفریده‌های خدا ارزش قائل می‌شوند و در نگهداری از آنها می‌کوشند. در سرزمین صلح، هیچ جایی برای ماندن ظلم وجود ندارد. در آنجا مردم برای حفظ و برقراری آشتی در همه جا تلاش می‌کنند و می‌کوشند بوی خوش نسیم صلح، سلامتی و امنیت را برای همه به ارمغان بیاورند.

نوید صنعتی - ۱۵ ساله:

دوست عزیز، نوشته شما را که درباره «صلح» ارسال کرده‌اید خواندم. نگاه و زبان شما در این نوشته داستانی است و این تمرین خوبی برای داستان نویسی است. بیشتر فضای متن در حال و هوای پاییز و با سواد شدن است و در آخر که البته به خوبی هم از عهده آن بر آمده‌اید از صلح حرف زده‌اید. به هر حال ما در شماره قبلی از همه شما دوستان خواستیم در حال و هوای پاییز و مدرسه برای ما بنویسید و نوشته شما در دو فضای پاییزی و صلح است که با هم می‌خوانیم:

سیما داشت تقویم را ورق می‌زد و یکی یکی روزها را در فکرش می‌شمرد و پشت سر می‌گذاشت تا به اول مهرماه برسد. او عاشق مدرسه بود و در تابستان دلش برای پاییز پر می‌زد. سیما دوست داشت زودتر به مدرسه برود تا بتواند دوستانی جدید و معلم تازه داشته باشد. قرار بود امسال به کلاس دوم برود و می‌خواست سوادش بیشتر بشود و بتواند همه کلمه‌هایی را که این ور و آن ور می‌بیند مثل بلبل بخواند و از خواندن کتاب داستان‌هایی که خانواده‌اش خریده بودند، لذت ببرد.

سیمای این روزها، کارش همین شده بود که بنشیند و با حوصله برای باز شدن مدرسه‌ها و رسیدن عطر مهر، روزشماری کند.

در یکی از همین روزها که با لذت روزها را تند تند در تقویم با نگاه سپری می‌کرد، نوشته‌ای با خودکار آبی، جلوی یکی از روزها توجهش را به خود جلب کرد و حدس زد که حتما مادرش آن را یادداشت کرده است. سیما دوست داشت بفهمد که آن چه کلمه‌ای است ولی هنوز نمی‌توانست همه کلمه‌ها را بخواند و سوادش کامل نبود. برای همین به سمت مادرش دوید و گفت: «مامان این کلمه‌ای که اینجا یادداشت کردی، چیه؟»

مادر که مشغول آشپزی برای ناهار بود به سیما و کلمه توی تقویم دستش نگاه‌های انداخت و گفت: «روز جهانی صلح است عزیزم.»

سیما نمی‌دانست صلح چیست و از مادرش خواست برایش توضیح بدهد. مادر دوباره به سیما لبخند زد و گفت: «صلح یعنی دوستی، مهربانی و آرامش. صلح یعنی زندگی خوب، یعنی احترام گذاشتن به همه و محبت کردن. حالا فهمیدی؟»

سیما وقتی حرف‌های مادرش را شنید، بلند خندید و گفت: «آخ جون، صلح خیلی خوبه. من از این به بعد می‌خوام با همه آدم‌ها صلح و دوستی کنم تا دنیا پر از صلح بشه.»

اخبار کودکان و نوجوانان

ویژه برنامه هفته جهانی فضا

هفته جهانی فضا، جشن بین‌المللی علوم و فناوری و سهم و کمک آن برای بهبود شرایط زندگی انسان‌هاست. هر سال ۱۳ تا ۱۹ مهر، هفته جهانی فضا نامیده می‌شود. دلیل انتخاب این روزها به عنوان هفته فضا، گرامیداشت پرتاب نخستین ماهواره ساخت بشر به نام اسپوتنیک ۱ در تاریخ ۴ اکتبر ۱۹۵۷ و تصویب قوانین برای استفاده صلح‌آمیز دولت‌ها و کشورها از فضای ماوراء شامل ماه و سایر اجرام سماوی است.

کمیته جهانی برگزاری مراسم هفته فضا، همه ساله شعاری را برای این مناسبت در نظر می‌گیرد و شعار هفته جهانی فضا در ایران به پاس بزرگداشت پنجاهمین سالگرد مأموریت آپولو ۱۱ (۲۰ ژوئیه ۱۹۶۹) و اولین قدم انسان در کره‌ای دیگر به غیر از زمین (ماه) «ماه دروازه‌ای به سوی ستارگان» انتخاب شده است.

از جمله اهدافی که در این هفته دنبال می‌شوند، تشویق کودکان به فراگیری علوم و توجه به آینده است.

در ایران مراکز و انجمن‌های نجومی در شهرهای مختلف با نظارت سازمان فضایی ایران و انجمن نجوم ایران برنامه‌های گوناگونی در هفته جهانی فضا برگزار می‌کنند و سعی می‌کنند با برپایی نمایشگاه‌هایی با موضوعات فضایی و ماه، کارگاه‌های آموزشی و رصد ماه، سیاره مشتری و زحل کودکان و نوجوانان را از اهداف این هفته بهره‌مند سازند.

در تهران، برج میلاد، روز جمعه ۱۲ مهرماه ۱۳۹۸ از ساعت ۱۰ صبح با ویژه برنامه‌های روز جهانی فضا میزبان شماست.

هفته ملی و روز جهانی کودک

پوستر هفته ملی و روز جهانی کودک سال ۱۳۹۸ با شعار «آینده را باید ساخت» طراحی و منتشر شد.

این شعار سال گذشته برای هفته ملی کودک انتخاب شده بود و امسال نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد.

محسن میرزایی طراح و گرافیست، این پوستر می‌گوید: دختر و پسر این پوستر در فضایی رویاپردازانه در اتاقشان و در درون قایقی کاغذی بازی می‌کنند در حالی که اسباب‌بازی‌هایشان در دستان آن‌ها قرار گرفته است.

این اسباب‌بازی‌ها و عناصر درون پوستر، در کنار استفاده از رنگ‌های شاد و ملایم فضای جذابی را به نمایش گذاشته‌اند که حس امید، طراوت و انرژی را به مخاطب القاء و در عین حال بر اهمیت بازی و تخیل در زندگی و آینده کودکان تأکید می‌کند.

برنامه‌های هفته ملی کودک در سال ۱۳۹۸ روزهای ۱۳ تا ۱۹ مهر در تهران و سراسر کشور از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و با مشارکت سازمان‌ها و نهادهای مختلف برگزار می‌شوند.

خرس‌های گلستان زرشک و تمشک ندارند

هجوم گسترده مردم به زیستگاه‌های حیات وحش گلستان برای برداشت میوه‌های جنگلی مانند تمشک، زرشک و انار وحشی که یکی از غذاهای جانوران مانند خرس و گراز است سبب شده تا چرخه غذایی حیات وحش این استان در معرض خطر جدی قرار گیرد.

بسیاری از شما خوانندگان آفتاب‌مهتاب، در استان گلستان ساکن هستید و بسیاری دیگر به این مناطق سفر می‌کنید.

لطفاً مراقب این سرمایه‌های ملی و جهانی باشید و آینده طبیعت و محیط‌زیست ایران را با قدم‌های کوچکی که بر می‌دارید، حفظ کنید.

امروز در تاریخ

جشن‌های مهرگان

روزهای ماه در ایران باستان دارای نام خاص بودند. نازدهم هر ماه «روز مهر» بود و روز مهر در ماه مهر برین روز آیین های مهرگان بوده است. جشن ها و های شش روزه مهرگان در ایران باستان در روز مهر (مهر نازدهم مهرماه) پایان می یافت.

ایرانیان از هزاره دوم پیش از میلاد مهرگان را بزرگترین و مهم ترین جشن و شروع کارهای مهم از ازدواج را به این ایام موکول و مدارس از همین روز بکار می کردند که دولت روم شرقی (قسطنطنیه یا کنستانتینوپل) بعد از این رسم (بازگشایی سال تحصیلی) را از ایران اقتباس کرد که با چند روز تفاوت جهانی شده

نشست «لوکا» بر ضد ایران

سوم اکتبر سال ۵۶ پیش از میلاد سران دولت روم و بران و ژنرال های آن کشور در نشست لوکا تصمیم دادند که مناطق غرب رود فرات در آسیا و اراضی شمال مال غرب گل تانزدیکی برلن و جزایر بریتانیا در اروپا همه قلمرو روم شود.

دو سال طول کشید تا کراسوس موفق شد مقدمات را فراهم سازد. اسپهبد سورتا فرمانده کل ارتش ایران میدان جنگ را خود انتخاب کرده بود و در جنگ (کارهه) در سال ۵۳ پیش از میلاد با تاتکیکی و روح های تازه از جمله موش های مکانیکی و روش پاشیدن آب غذا و مهمات به سربازان در حال جنگ و استراحت نوبتی به آنها، لژیون های رومی را از پای

گرایش ایغورهای آسیای مرکزی به فرهنگ ایرانی

سوم اکتبر سال ۷۸۰ میلادی «آلپ قنلق» - خاقان
ها آیین مانوی را دین رسمی قلمرو خود اعلام
ت و گرایش را به فرهنگ ایرانی تاکید کرد. مانی
که در سال ۲۷۶ میلادی با رای حکمیت مذهب
شد در قرن سوم میلادی بانی آیینی بود که مخلوطی
مشیح و مسیح و سام ادیان قدیم بود.

از دواج اردشیر و یایکان نامستبراد دختر اردوان پنجم

طبق حکایات و بر این پایه پس از تطبیق تقویم‌ها، اکتبر سال ۲۶ میلادی زمانی به دست داده شده است که در آن روز اردشیر پاپکان که خود راشاه همه زمین اعلام کرده بود در جریان جشن های مهرگان مهر تشیسون با میترا دختر اردوان پنجم ازدواج کرد تا خود تشیکانیان از او به بر اردوان عجب کرده و اردوان برادر از دست داده بود، بر طرف شود.

www.iranianshistoryonthisday.com

قاب امروز

برداشت خرما از نخلستان‌های شهرستان بافق یزد/مهر

سہ ماہ

روزی گفتم، شبی، کنم دلشادت

روز بند غمان خود کنم آزادت

دیدي که از آن روز چه شب‌ها بگذشت

وز گفته خود هیچ نیامد یادت؟

سعدی

ند یز رگان

نادان بودن به شرم آوری عدم تمایل به یادگیری
نست

بنجامین فرانکلین

انسان به هر چیزی که بتواند در ذهنش تصور کند و به آن پاور داشته باشد، می تواند برسد.

نایلتون ہیل

جدول شرح در متن

غلامحسین باغبان

[illegible]

سودو کو

۲۵۷۶

		۳	۶				۹	۴
		۴	۱			۶		۷
	۸	۷						
		۵	۷		۶		۲	
	۴		۵		۸	۳		
						۴	۶	
۵		۶			۱	۹		
۴	۷				۲	۵		

1	4	3	7	5	2	9	6	8
9	6	8	1	4	3	7	5	2
7	5	2	9	6	8	1	4	3
3	1	4	2	8	7	5	9	6
5	7	9	3	1	6	2	8	4
2	8	6	4	9	5	3	1	7
6	3	1	5	2	4	8	7	9
4	9	7	8	3	1	6	2	5
8	2	5	6	7	9	4	3	1

حل ۲۵۷۵